การบริหารความเสี่ยงโครงการ (Project Risk Management)

โครงสร้าง กลยุทธ์ และเทคนิคการจัดการความเสี่ยง

7204201 Project Management in Information Technology : Paranya Palwisut

NotebookLM

6 ขั้นตอนหลักในการบริหารความเสี่ยงโครงการ

1. **การวางแผน** (Risk Management Planning)

2. **การระบุความเสี่ยง** (Risk Identification)

3. **การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ** (Qualitative Risk Analysis)

4. **การวิเคราะห์เชิงปริมาณ** (Quantitative Risk Analysis)

5. **การวางแผนตอบสนอง** (Risk Response Planning)

6. **การควบคุมและติดตาม** (Risk Monitoring & Control)

NotebookLM

นิยามและเป้าหมาย: เหรียญสองด้านของ "ความเสี่ยง"

ความเสี่ยง (Risk) คือ เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อเป้าหมายของโครงการ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

ลดผลกระทบทางลบ (Threats)

บริหารจัดการและป้องกันความเสี่ยงที่อาจทำให้โครงการล้มเหลวให้เหลือน้อยที่สุด

เพิ่มโอกาสทางบวก (Opportunities)

ดึงศักยภาพจากความไม่แน่นอนเพื่อสร้างผลประโยชน์และมูลค่าสูงสุดให้กับการดำเนินโครงการ

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 1: การวางแผน (Risk Management Planning)

การจัดทำ "เอกสารแผนการบริหารความเสี่ยง" เพื่อเป็นแบบแผนหลักให้กับทีมงาน

สรุปผลการดำเนินงาน

กรอบการทำงานสำหรับขั้นตอนที่เหลือทั้งหมด (การระบุ, การวิเคราะห์, การตอบสนอง)

รูปแบบรายงาน

กำหนดโครงสร้างและมาตรฐานของรายงานกิจกรรมความเสี่ยง

วิธีการติดตามผล

ระบุวิธีที่ทีมงานโครงการจะจดบันทึกความก้าวหน้าและเฝ้าระวังอย่างเป็นระบบ

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 2: การระบุความเสี่ยง (สาเหตุจาก 9 ปัจจัยหลัก)

Integration (การบูรณาการ):
วางแผน/จัดสรรทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพ

Scope (ขอบเขตงาน):
กำหนดขอบเขตกิจกรรมไม่ละเอียดรอบคอบ

Time (เวลา):
คำนวณเส้นทางวิกฤตคลาดเคลื่อน / คาดการณ์เวลาผิด

Cost (ต้นทุน):
ประเมินงบประมาณผิดพลาด / ความไม่แน่นอนทางเงินทุน

Quality (คุณภาพ):
ละเลยกระบวนการประกันคุณภาพ

HR (ทรัพยากรบุคคล):
โครงสร้างทีมแย่ / ความขัดแย้ง / ขาดผู้นำ

Communications (การสื่อสาร):
ขาดการวางแผนสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Risk (ความเสี่ยงเอง):
วิเคราะห์ผิดพลาด / ไม่เห็นความสำคัญ

Procurement (การจัดหา):
ปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ / ปัญหาจากคู่ค้าและคู่แข่ง

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 2: เทคนิคการระบุความเสี่ยง (แบบร่วมมือ)

ระดมความคิด (Brainstorming)

กระบวนการ: รวบรวมความคิดจากสมาชิกหลายคนพร้อมกันอย่างอิสระ

ผลลัพธ์: ได้ปริมาณความเสี่ยงที่หลากหลายเพื่อนำมาจัดหมวดหมู่

Nominal Group

กระบวนการ: เขียนความคิดเงียบๆ ก่อนนำมาอภิปรายร่วมกัน

ผลลัพธ์: ลดความลำเอียง สร้างสมดุลในการมีส่วนร่วม และจัดลำดับความสำคัญได้ชัดเจน

เทคนิคเดลฟาย (Delphi)

กระบวนการ: รวบรวมคำตอบจาก “ผู้เชี่ยวชาญ” แบบไม่เปิดเผยตัวตน ทำซ้ำเป็นรอบๆ

ผลลัพธ์: ได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติ ปราศจากอิทธิพลของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

การสัมภาษณ์ (Interview)

กระบวนการ: เก็บข้อมูลเชิงลึกแบบเผชิญหน้าหรือออนไลน์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลลัพธ์: ได้ข้อเท็จจริงเชิงลึกเฉพาะจุดจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 2: เทคนิคการระบุความเสี่ยง (เชิงวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง)

ผังก้างปลา (Fishbone)

วิเคราะห์หามสาเหตุรากเหง้า (Root Cause)

ตัวอย่าง: วิเคราะห์ปัจจัยย่อย เช่น สภาวะแวดล้อมแย่ หรือความเหนื่อยล้าทางจิตใจ ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ 'ทีมงานหลักลาออก'

SWOT Analysis

จุดแข็ง หรือข้อได้เปรียบ (S-Strengths)	จุดอ่อน หรือข้อเสียเปรียบ (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)

ประเมินมุมมองภาพกว้างเชิงกลยุทธ์

S/W (ปัจจัยภายใน): จุดแข็ง (Strengths), จุดอ่อน (Weaknesses)
O/T (ปัจจัยภายนอก): โอกาส (Opportunities), ภัยคุกคาม (Threats)

บทเรียนในอดีต (Lessons Learned)

พิจารณาบทเรียนจากโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกันที่เคยบันทึกไว้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดซ้ำรอย

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 3 & 4:
สมการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative)

ประเมินความเป็นไปได้และผลกระทบ
เพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Prioritization)
ต่อเป้าหมายโครงการ

โอกาสที่จะเกิด (Probability) x ผลกระทบ (Impact) = ระดับความสูญเสีย (Severity)

Risk ID	Description	Prebakility (1-5)	Impact (1-5)	Severity (1-25)
1		15	15	15
2		5	10	15
3		3	10	15
4		2	5	15
5		1	5	10
6		1	5	15

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative)

วิเคราะห์เชิงตัวเลขเพื่อวางแผน
กลยุทธ์ตอบสนองต่อไป

ตัวอย่าง: ความเสี่ยงโครงการล้าช้า (โอกาสระดับ 3) x (ผลกระทบระดับ 4) = ความสูญเสียระดับ 12

NotebookLM

แผนภูมิการประเมินค่าและการจัดระดับความรุนแรง (Risk Heat Map)

ระยุทธ์	ประเทิศทฮน
	สีขาว (1-8): ระดับต่ำ -> กลยุทธ์: ยอมรับความเสี่ยงได้
	สีเหลือง (9-12): ระดับปานกลาง -> กลยุทธ์: ยอมรับความเสี่ยง (แต่ต้องมีมาตรการติดตามอย่างใกล้ชิด)
	สีส้ม (13-20): ระดับสูง -> กลยุทธ์: ต้องควบคุม (จัดทำแผนควบคุมความเสี่ยงรองรับ)
	สีแดง (21-25): ระดับสูงมาก -> กลยุทธ์: ถ่ายโอนความเสี่ยง หรือหลีกเลี่ยงทันที

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 5: การวางแผนตอบสนอง (กลยุทธ์จัดการภัยคุกคาม - ส่วนที่ 1)

การหลีกเลี่ยง (Risk Avoidance)

แนวคิดหลัก: ป้องกันไม่ให้เกิดโดยตัดปัญหาที่ต้นเหตุ หรือเปลี่ยนแผนงานโดยสิ้นเชิง

- **IT Case Study:** เปลี่ยนจากการฝืนเขียนซอฟต์แวร์ใหม่ที่เสี่ยงสูง หันไปใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (COTS) และอุปกรณ์ที่คุ้นเคยมานาน

การยอมรับ (Risk Acceptance)

แนวคิดหลัก: ยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นโดยปริยาย (มักใช้เมื่อต้นทุนการป้องกันสูงกว่าความเสียหาย) และเตรียมพร้อมปรับเปลี่ยนแผนงานตามสถานการณ์หน้างาน

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 5: การวางแผนตอบสนอง (กลยุทธ์จัดการภัยคุกคาม - ส่วนที่ 2)

การถ่ายโอน (Risk Transference)

แนวคิดหลัก: โอนย้ายผลลัพธ์และผลกระทบทางการเงิน/ความรับผิดชอบไปยังบุคคลที่สาม

- **IT Case Study:** การซื้อกรมธรรม์ประกันภัยความเสียหายสำหรับอุปกรณ์ IT พิเศษ หรือจ้าง Outsource ที่เชี่ยวชาญเฉพาะทางมารับความเสี่ยงแทน

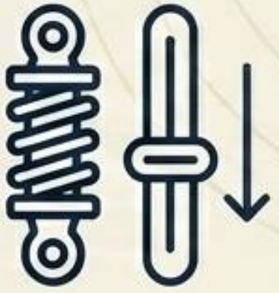

การบรรเทา (Risk Mitigation)

แนวคิดหลัก: ลงมือทำเพื่อลดโอกาสเกิด หรือลดขนาดของผลกระทบก่อนที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นจริง

- **IT Case Study:** การลงทุนซื้อลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์แท้, การจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ตรงสายงาน, และการเพิ่มความถี่ในการทบทวนแผน/ทดสอบระบบ

NotebookLM

ขั้นตอนที่ 6: การควบคุมและติดตาม (Continuous Radar)

การบริหารความเสี่ยงไม่ใช่กิจกรรมที่ทำครั้งเดียวจบ
แต่เป็นกระบวนการดูแลตลอดอายุโครงการ (Project Lifecycle)

การตรวจจับ (Monitoring)

สอดส่องสถานะของความเสี่ยงเดิม และเปิดเรดาร์เพื่อค้นหา "ความเสี่ยงใหม่ๆ" ที่เพิ่งเกิดขึ้นระหว่างทาง

การควบคุม (Control)

ตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพของมาตรการลดความเสี่ยงที่ดำเนินการไปแล้ว ว่ายังได้ผลดีอยู่หรือไม่

NotebookLM

บทสรุป: บูรณาการ 9 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของโครงการ

บทสรุป: การบริหารความเสี่ยงไม่ใช่แค่กระบวนการป้องกันความล้มเหลว แต่คือ "ศาสตร์และศิลป์" ในการควบคุมความไม่แน่นอน

การควบคุมปัจจัยอย่างรอบด้านอย่างเป็นระบบ คือกุญแจสำคัญเพียงหนึ่งเดียวที่จะนำพาโครงการ IT ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างปลอดภัยและคุ้มค่าที่สุด

NotebookLM